

KONYI ENGADI ORU RII

Watson Goodman Ubatia ni

!lili—azile ku

KONYI ENGADI ORU RII

“KONYI ENGADI ORU RII” ni versi ciri ciri ti u bale ruvika vi ri ba i engadi Buku Ole rii a rii, eduru ewo mgbi mgbi baibuli a rii a. Nyi ni ofu loso Rubanga drii ni jo ca ole nyi la baibuli gba rii au.

Le’jo Rubanga drii “kenga oru” vua ka konyi kwe okpo si re re asi abiri vua eyivi andele kpo ta loso ideka si ri ba ni. Jo madi oru enzi odu ebera, ai Opi Yesu Kristoni ana asigara odu ai asi cidru si Ari’dipi Yesu Kristo nira, Opi ni gba rii ka ri te de ani ni ra, kodu ka ana anjoanjo vua ebwe ni kwe madi ai di na asiga ra. Dii ideru mani kinya 1937 si ra, adu mesu anzo anzo remu jo Opi tro rii edojo naiga bi endru. Ma nyiai nyi kwe jo pi ani dri nya Opi i vua Ari’dipi dru dri-adru, jo driso nyi de ku ru i.

—Ma Watson Goodman

Text reprinted from the New Testament in Ma'di by permission of the United Bible Societies Africa Regional Centre, Nairobi, Kenya.

LE RUBANGA DRII

1

Rubanga ite'de ana le ama ruga rii olure driso enzi'ba ri sa, Kristo a draka ama si si. —Roma'ba 5:8

Esu itu ogboro Alike dri andra, Yesu oni saa ana vu e'bejo ani ni ngwijo Ata dri rii eca ra ni ote. Ole 'ba anidri vu dri rii saa cidru si sandro. Ana le ni ite'de ai iru ndi ana vu e'bejo ri inga. —Yoana 13:1

Le retu ma'di a ite'dele ana lidri ni azijo ozi ti ni 'dii nde'dira a ni iyo. —Yoana 15:13

Ziniga engai' Yesu Kristo dri, ani sadini loku ri 'i. Ani Ngwapi ni tile kayo ri'i, ana inzile dra ga ri 'i, vua ani Opi opi vu dri ri dri 'i. Ole ama

ndro, vua dra anidri si iyi ama enzi amadri i 'a pi. —Lete 1:5

“Rubanga a 'ba vu dri ri leka ndro si, eze ana Ngwapi ni alu tende rii, ausi ni 'ba cidru ani a'ika rii kudra dru ku, kesuki dru lidri olure tadru ri 'i.” —Yoana 3:16

Rubanga itederu andrani eze mani o'jo “Oo alenyi le oludi tadru ri si; disidru le kiza tro ri si mese nyi ra.” —Yeremia 31:3

'Dii le ma 'jole ri a ehwi 'i: le ama Rubanga lejo rii ku, ki Rubanga a le amairu ri si eze ana Ngwapi ni azi dru enzi amadri 'dule. —1 Yoana 4:10

Lokuloku le'jo ruzu'di di ama dini ni ga rii duwi: O'ba ondre ani ru si, Endri ite'de ana anda ni ni, malaika ondre ra, onze Ofu Loso rii kafiri ni ra, 'ba vu dri rii a'i ra, onzi ani oru 'bu 'a eku tro. —1 Timateo 3:16

Vu a i'do nga sa le'jo ni a'a. Le'jo ni olure Rubanga tro. Ani Rubanga gba rii. Le'jo engwi 'ba gba ri ani vua olu 'ba lofo. Andre eku anidri oga le Rubanga dri si vua le'jo loku ri si. 'Dii eku ani a esule Ata dri, ana oluka 'Bara Rubanga dri alu tende ri si ri 'i.

—Yoana 1:1, 14

Dria ta 'dii ideru le'jo andrani Opi a 'jole profeta ti si ri kide dru ru:

“Zaa ago ni'di ku rii, ka 'ba ko 'a ga ra, kotia ago, vua kaki evu kaki ani ungwe Emanuele 'i”, (ru 'di a ehwi ni “Rubanga ni ame tro.”)

—Mateo 1:22, 23

“Ama ma Ata tro alu.”

—Yoana 10:30

Yesu a'i: “Filipo, i'do olu si anye tro eze, dria sa ini ma ku ya? Ma'di ma ndre'dira ri ondre Ata ni ra. Jo 'dini nya 'jojoa dru: 'Nyite'de ama ni Ata' ni rii a'du? Filipo, nya'i amemuru ma Ata tro alu vua ma Ata isa emuru ma tro alu ni kuru ya? Ta ma a 'jole anyi ni rii enga ma dri ku. Ma Ata ni remu'di me tro alu ri ka ana e'bu ni ide ni.”

—Yoana 14:9, 10

YESU, 'BARA RUBANGA DRII

3

Jo ma'di a'i Yesu ni Rubanga a Ngwapi 'i ni ra, Rubanga karemu ane tro alu vua ani sa karemu Rubanga tro alu. —1 Yoana 4:15

Malaika o'jo: "Endri ole ri kesi nya dri ga ra, vua okpo Rubanga dri ka nyi aku ra. 'Disidru 'bara nyi a tile rii keya kolu 'bara ole ri 'i, vua a'di ungwea Rubanga a Ngwapi 'i." —Luka 1:35

Adusi kua 'bara otiru ama ni ra, amani 'bara ago okweru ra vua leti 'ba asejo rii obaru olokosidriaru. Vua ana ru kemu ka rungwe; losondro i, madi 'ba asi umwidi rii, Rubanga retu rii, ata oludi tadro rii, opi'bara ebwe dri- i. —Isaiya 9:6

Esu olu driso ta 'jore ga, mgbesa ru'bu ingwe bue ri a lindrii aku ai ci, vua ru'bu ni 'a si olo'bo eriru: "Dii ma Ngwapi ni ma lelendro ri 'i, ma le ni kpo ruaru. Anyeri ani." —Mateo 17:5

Ma'di 'di a'i: "Lapwonyi, nyite'de ma ni, ausi ma'i dru ani!" Yesu o'jo ani ni: "Indre ani ote ['Bara Rubanga dri rii]. Ani ondo ta 'jo'di nyi dri ri 'i." —Yoana 9:36, 37

Lidri Rubanga dri ndutu Kristo Yesu ni ru. —Kolosia'ba 2:9

U'duku engare 'bu 'a rii o'jo: "Nyi ma Ngwapi ma lelendro ri 'i; ma le ni kpo nyi ru." —Mateo 3:17

YESU KA BANI ITEDEA ANI ADII YAI

Yesu a'i: "Anyenga vuru, ki ma le menga oru. Anyenga vu 'di idri, ki ma le menga vu 'di idri ku." Yesu o'jo: "Ma'jo anyi ni lokuloku: a'di Abramo ni ti sa ma a'a."

—Yoana 8:23, 58

Izi 'di o'jo Yesu ni: "Ani ote Mesia ni, ungwede Kristo 'i ri, kemu ra; jo kemu ni ri, keya ka ama ni ta cidru nze ra." Yesu a'i: "Ma ta 'jo'di nyi dri 'dii ma ani 'i."

—Yoana 4:25, 26

Yesu o'jo ai ni: "Ma linya lidri dri ri 'i. Ma'di eya'di ma dri rii, vi oza ku; ma'di le'jo ma dri a'i'di rii, eyi-vi oza ku."

—Yoana 6:35

"Jo ma vu dri 'di 'a, ma ingwe vu dri 'i."

—Yoana 9:5

Ziniga Yesu o'jo ai ni: "Ma'jo anyi ni lokuloku, ma koti bilo dri 'i."

—Yoana 10:7

Yesu o'jo ani ni: "Ma onzika vua ma lidri. Ma'di ma a'id'ira ri jo kodra ra sa, kolu lidri."—Yoana 11:25

"Anyi ma ungwede lapwonyi vua Opi. I'jo ce ma ani 'i."

—Yoana 13:13

Yesu o'jo ani ni: "Ma leti vua ma lidri. Ma'di koya ma Ata dri alusa kpe, jo eya ma dri si ku 'i."

—Yoana 14:6

NYUMA DIBA YESU A IDELE RII

5

O'jo 'ba kori vuru ayise dri. Oko o'du mugati tou 'dii e'bi eri ri tro; ondi mi 'bu 'a, oko anzo Rubanga. Vua ati mugati ni, ohwe 'ba ana vu koka ri dri kanzu 'ba lofo si! 'Ba onya ta tri tri aia leka ri ani, vua otraki fufu ase'di rii evu ndrundu mudri alimbi eri. 'Ba mugati 'dii nyaka rii ekpadru, aru ago kate alifu tou, kovu uku 'baciri tro ra.

—Mateo 14:19-21

Iko ta 'joka 'di, o'jo Simone ni: “Nyipe i'bo ni wiri 'a, nyi'be voi ni eyi 'a anyiko e'bi nya wa'dezi ti tro.” Simone ingwi: “Amba, ami-

candiru inia si ra, sa ako ta ku! Ki nya 'jokaa si, ma voi ni 'be ra.” Ideki ani ani, okoki e'bi teretere dru, voi oya kosisi. —Luka 5:4-6

Saa 'di si esu 'ba mi ako rii eri oriki leti mara. 'Ba 'dii oce ai kerri Yesu kemu ni, i'doki uzaka ere: “Opi, ori Davide kiza koko nyi ama si.” Yesu...o'jo: “Ile mide anyi ni a'du?” 'Ba 'di o'joki ani ni: “Opi, nyiba ama mi kawiru.” Yesu ni kiza oko ci ai ndreka si, 'disidru elo aia mi ni; mgbe saa na si kaki ta ndre wa; oko okoki Yesu a vu ni tro.

—Mateo 20:30, 32-34

6 YESU CHRISTO NI TABIDI I VUA OPI I

Ani si obi ta cidru, ta cidru 'bu 'a rii vu 'a ri tro, ta cidru ndrele wa ri' bati, ta cidru ndrele kpe ri tro, endri tro, amba vu aseka rii, opi tro. Ta cidru obiru ani si vua ani ni.

—Kolosia'ba 1:16

Rubanga ide ta cidru ani si, ta alu sa bile ani ako ani iyo. —Yoana 1:3

Ausi ni ta cidru 'bu 'a rii vu dri rii vua vu iti ri tro, kowoki dru laru tro ru Yesu dri si. Vua 'ba cidru ko'jo dru Yesu Kristo ni Opi eku Rubanga Ata dri ni.

—Filipi'ba 2:10, 11

Rubanga... Ki dria o'du 'di si, o'jo ta ama ni leti ana Ngwapi dri si.

Rubanga o'ba ani ta cidru ni 'dipi, obi ta cidru ani si.

—Ebereyi'ba 1:1a, 2

“Ba Israele 'a rii cidru kole koniki ote, ondo Yesu ni anyi a epale kruce dri ri 'i, Rubanga o'ba ani Opi vua Kristo dru!” —E'bu 2:36

Le'jo 'di si Kristo odra ra vua onzi lidri olule Opi 'ba lidri ri dri drakara ri dri tro ri 'i.

—Roma'ba 14:9

A'dusi Rubanga a anyi ungweka si, emu anyi ana Ngwapi ni Yesu Kristo ti tro alu. Rubanga ni ma'di igenile wa ri 'i. —1 Koronito'ba 1:9

YESU KRISTO NI 'BA LE'JO ALIDI CI DRU RII 7

Jo 'dini, anyi le'jo ali anya adrunzi ti iru a'dusi? Vua anyi anya adrupi ti u'da a'dusi? Ama cidru kevu komba Rubanga andra le'jo alire ga ra.
—Roma'ba 14:10

Rubanga andra vua Kristo Yesu ni ma'di le'jo ali'di 'ba lidri ri dri 'ba drakara ri dri tro ri andra, vua okpo ana O'du engwijo ri dri si vua ana Opi dri si, ma e'bu 'dii hwe nyi ni.
—2 Timateo 4:1

“Jo Ngwapi 'ba dri keya ana eku tro ni ri, kaki evu ana malaika ti tro, keya kori komwi anidri opi dri eku dri ri adriga. Suru cidru ka rutra an'andraga vua keya ka 'ba upe kendre lei'dipi a bilo upeka indri tro ri ani.”
—Mateo 25:31, 32

“Ata ali alu sa le'jo ma'di zi dri ku. A'dusi ohwe okpo Ngwapi ni le'jo alijo ra.”
—Yoana 5:22

O'du Rubanga a le'jo 'ba asi ru-zu'di di ri alijo Yesu Kristo si ri inga, kendre ofu ma a nzele rii a 'joka ri ani, ta 'dii cidru kevu ka ri-te'de ra.
—Roma'ba 2:16

“Okò icara ama ni amanze le'jo 'dii 'ba ni, vua amite'de kare cidru ga ani ma'di Rubanga a upele le'jo 'ba lidri ri dri 'ba drakara ri tro ali'di ri 'i.”
—E'bu 10:42

Ani ma'di 'jodia: “Meya ma arizi ifu, ma ti a ni ohwe ma 'i” rii. Ziniga o'jo: “Rubanga keya ka 'ba anidri a le'jo ni ali ra.”

—Ebereyi'ba 10:30

LARI TE KRISTOSI ADUTO

“Ma koti loku ri i; ma’di ehwi’di ma si rii ka rari ra. Kehwi goro ’a wa, kefu angwe sa wa, koko ka yuwe esu ra.”
—Yoana 10:9

Yesu o’jo ani ni: “Ma leti vua ma lidri. Ma’di koya ma Ata dri alusa kpe, jo eya ma dri si ku ’i.”
—Yoana 14:6

“La’dii ta ma ’jojoo dru anyidra anya enzi si ri ’i. Anyidra anya enzi ni ’a, jo anya’i ‘Ma Ani ’i’ ni ku ’i.”
—Yoana 8:24

’Disidru ka ’ba evuka Rubanga dri ani si rii ari saa cidru si wa, a’dusi kolu kiza Rubanga dri a’ile ai ni tadru.
—Ebereyi’ba 7:25

Anaa ru bare pelere ’dii, vu engwi leti lari tadru ri dri ’ba ani ruka ri ni cidru.
—Ebereyi’ba 5:9

’Ba cidru inziki ra, ai Rubanga a eku ni ga lolu. Ki kiza Rubanga dri si o’ba ai ana andra anda ilili, leti Yesu Kristo a ai arijo ri si.
—Roma’ba 3:23, 24

“A’di rarika esu ani si a’dite; ’disidru ma’di zi alu sa vu ndutu dri Rubanga a ru ehwele ’ba ni rarijo ausi ni iyo.”
—E’bu 4:12

Rubanga upe ama langba kusa icandi esule ku, ki upe ama lari esule leti ama Opi Yesu dri si.
—1 Tesolonika’ba 5:9

LARI TE KRISTOSI ADUTO

9

Ki Rubanga eco anyi olule laki Yesu Kristo dri 'i, vua Rubanga a ta 'dii ideka si ecoru ciri amadri 'i, loso amadri 'i, leti amadri olujo ole ri 'i vua dringbo hwejo ama ni.

—1 Koronito'ba 1:30

Ohwe ani gba ni ama si ama enzejo enzi amadri i 'a, amolu dru 'ba pelere anidri 'i vua oluka baba ta loso ri idele ri 'i.

—Tito 2:14

Anyi kwe anzo Ata 'ba'dia anyemu-ru Kristo'ba tro, vua ai tro anyesu ingwe rii anzo ra. A'dusi ide ta 'dii ni: onze ama okpo vu mudi dri i 'a pi, vua ohwe ama ni kare opi Ngwapi ni ana lelendro ri dri i 'a. Amesu

ama lari ni enzi amadri e'beka tro driaru.

—Kolosia'ba 1:12-14

“A'dusi Ngwapi 'ba dri rii eya 'ba egwekara ri ndrure vua arire.”

—Luka 19:10

Ongoki longo u'di: “Nyesi ca eni ni e'dule vua iswe ani unyole. A'dusi o'di nyi kpo, vua dra nyidri si ije 'ba Rubanga ni engajo suru cidru ga, ti cidru ga, laki cidru ga, vua suru rongo ri iga cidru.”

—Lete 5:9

Lidri anyidri iga anyile anyi ndro, kendre Kristo a ama leka ndro vua ana lidri anidri azika ama si, kendre ta azile ngu'di drwi anzo hwe'di Rubanga ni ri ani.

—Efeso'ba 5:2

10 ARI KRISTO DRI RIA ENJI DUKA I

Ki driaale ama a'ile anda ari anidri si rii, kemu ka ama ari angala Rubanga dri iga ra rere. —Roma'ba 5:9

Kristo ari ama ari anidri si, vua e'be enzi amadrii ra. 'Dii kiza nde'dia rii. —Efeso'ba 1:7

“A'dusi 'dii ma ari 'i, ari Cara u'di ri dri 'i; emu'di osu'di enzi 'ba amgbu dri e'bejo ri 'i.”
—Mateo 26:28

Ki jo a'di olu ingwe 'a kendre ani a oluka ingwe 'a ri ani emuru alu, vua ari Yesu Rubanga a Ngwapi dri ka enzi amadri je pelere.

—1 Yoana 1:7

Ini ta ehwele anyi ayujo lidri konyi ako anya esule anya a'bi ti dri ri

ote. Ani 'dii ta riza'dira ri ani ku, kendre mula ika, kusa ingwe su'disu ri ani ku. Ayu anyi ari Kristo dri laje nza ri si, azi ani kendre biloangwa enzi ako ri ani.
—1 Petoru 1:18, 19

Endri olu'di tadru ri si, Kristo azi ani Rubanga ni kendre azi edema ako ri ani. Ana ari keya ka ama e'be mgbo ovi ama ji'di dra ga ri iga, vua ka ama ra ni je pelere, ausini amide dru e'bu Rubanga olu'di tadru ri dri ni. —Ebereyi'ba 9:14

Ama ranzo Rubanga tro Yesu Kristo ni ama eco'di Rubanga a ozi' i ri si.
—Roma'ba 5:11b

LARI ESUA AI KRISTO A RI SI

11

A'dusi kiza Rubanga dri si anyari-ru a'i si ra. Anyide anyangasi ku, ki kwe Rubanga dri si. 'Di a ta recujo iyo, a'dusi anyide ta 'dii anyangasi ku.
—Efeso'ba 2:8, 9

Dria o'ba ama Rubanga andra anda ni a'i si, amesu egbwe Rubanga tro ama Opi Yesu Kristo si.
—Roma'ba 5:1

Jo emuru Kristo Yesu ti tro kare alu ga, rulika vua ru lika ku isa konyi ako; rari ta 'ba ikonyi'di ri a'i e'bu ide'di le amadri i 'a ri 'i.
—Galatia'ba 5:6

Cara driaru okpo ku, a'dusi ma'di Rubanga a 'bara 'i rii, ka ta vu dri

ri a mi za ra. Ande o'ja vu dri rii ama a'i si.
—1 Yoana 5:4

“Nya'i Opi Yesu ni, nyi nyari ra-
'ba nyidri joti ga ri tro.”
—E'bu 16:31

'Disidru oziki ani: “Kole amide a'du ama ni ta Rubanga a lele ri idejo au 'i?” Yesu a'i: “Ta Rubanga a lele anyide rii 'di 'i: anya'i ma'di ani a ezele ri ni.” —Yoane 6:28, 29

Ta 'di'bati osiru ni anya'i dru Yesu ni Kristo 'i, ani Rubanga a Ngwapi 'i, ausi anyesu dru lidri ana ru si.
—Yoana 20:31

Ohweki anzo Rubanga vua Ata ama Opi Yesu Kristo dri ni, ani Ata kiza 'dipi ri 'i vua Rubanga 'ba asi imba'di ri 'i! —2 Koronito'ba 1:3

Adini Rubanga nyi ani ni, enji e'be'di wa vua le'jo unzi 'ba anidri rebeka ri 'ba dri adri ni amvudi tu rii? Oko angala ani drii ru ku adusi-kua ole tesa kiza ideka awu.

—Mika 7:18

A'dusi le nyidri oko'di ku nya ma lejo ndro rii oca 'bu 'a, anda nyidri aca bi 'bu 'a oru. —Longo 108:4

Kiza Rubanga drii si idi ama driso kuru, adusikua kiza ani drii retu rii oko ku. Inini ci drusi koe u'di, igeni nyi drii retu opi. —Owolara 3:22, 23

Kendre 'bu a oluka vu dri oru esi ri ani, le driaru oko'di ku ri 'ba ani orika ri iru retu. Ki le Opi dri oko'di ku ri kolu 'ba ani orika ri iru ta-dru, vua anda anidri kolu 'boronzi vule ri ni cidru. —Longo 103:11, 17

Ari ama ra. 'Dii ideru e'bu ama i-dele loso amangasi ri si ku. Ki rarii kiza anidri si oje ama pelere, ohwe ama ni lati u'di rii lidri u'di ri tro Endri Ole anidri si. —Tito 3:5

Ovuki Opi kiza dri iga asi okpo si, ausi esu dru kiza vua tutu saa ama ikonyi lejo ri si.

—Ebereyi'ba 4:16

RUBANGA KA 'BA AI NYEMU ANI DRI 13

“Nyemu, driadru eri ru” opi o’jo ra, “Jo sa nya enji ni kolu nyali ani, kengwi ingwe si ani jo sa kolu ika-ngali, kengwi woro ani”.

—Isaiya 1:18

Endri Ole rii Lemuruzi tro ojoki: “Nyeya!” Kolea ma’di alu alu le’jo ’di eri’di ri isa ka’i: “Nyeya! Nyeya, nyi eyivi a zale ra ri; nyi le’diara ri, nya’i eyi lidri dri kwele nyi ni ilili ri ni!”

—Lete 22:17

“Ha! Ba cidru eyivi a ndele ra rii, anygvu eyiga; vua ’anyi’ba silingi ako ri ’ba sa, anyevu ta jere anyi nya. Oo, nyemu nyije vino leyi tro silingi ako. Vua beyi ako.”

—Isaiya 55:1

O’du itu ogboro okojo rii, o’du nde’dia ri i, Yesu omba pa si, o’jo ta ere: “Ma’di eyi vi a zale lo ri kemu ma dri. Ma’di ma a’idi ri kemu mvua!”

—Yoana 7:37

Ki Yesu ondre ’dii ri, engwi anya; oko o’jo ai ni: “Anye’be ’baciri kevu ma dri, igoga ai ku, a’dusi opi Rubanga dri kolu ai ’di ani ’di ni.”

—Maruko 10:14

“Anyi ’ba cidru teri a ndelera vua ricandika ri anyevu ma dri memu ma’ba anyovu.”

—Mateo 11:28

Ama dria ’ba Yesu Kristo a ti ni idrika ri ’i, kendre Rubanga a ’ba a’ika leti amadri si ri ani....

—2 Koronito’ba 5:20a

14 'BA CIDRU BORONJI RUBANGA DRII KU

'Disi a'di 'boronzi Rubanga drii upe 'boronzi Sitani dri i'a wa. Ma'di ta anda rii ide'di ku, vua adrupi ni le'di ku rii, ani 'bara Rubanga dri 'i ku.

—1 Yoana 3:10

'Ba Endri Rubanga dri a dri 'dule ni rii ai 'boronzi Rubanga dri 'i. A'dusi Endri Rubanga a hwele anyi ni ri si anyecoru opigo ku, vua o'ba anyengwi ori ku; rari Endri ka anyi eco 'boronzi Rubanga dri 'i. Okpo Endri 'di dri si a'di owo Rubanga dri "Tata", "Ma Ata!".

—Roma'ba 8:14, 15

Ausi ni anyolu dru enzo ako vua loso, kendre 'boronzi ole Rubanga dri a oluka 'ba enzo vua 'ba asi

ecoka ku rii lofo ri ani. Anyingwe vu dri kendre lelego ingwe bue ri ani.

—Filipi'ba 2:15

'Disidru: "Anye'be ai, anyanzuru ai tro, Elo ta andi rii ku. Mako ma anyi a'i ra, molu anya Ata 'i, anyolu ma 'boronzi i vua ma izonzi ti 'i. Opi Okpo tro rii o'jo ta 'dii ni."

—2 Korinito'ba 6:17, 18

Ki ziti le a'i ani ra, 'disidru ohwe ai ni okpo recojo 'boronzi Rubanga dri 'i.

—Yoana 1:12

"'Ba aidru 'jokaa ma ni: 'Opi, Opi' rii oto opi 'bu dri rii 'a ku, ki ma'di ta ma Ata a lele ri ide'di rii keya kokwi ni."

—Mateo 7:21

TA RUBANGA A 'JOLE IRRRA OJI RII DRI RII 15

Ta 'ba a idele ru si rii ka rite'de e-lo: bate, mi ingwe, asa ideka; rubanga enzo ri ruka, ule ideka, engwika o'ja'bazi, o'ja'dika, avi ideka, anya, u'jaka, ranzuka, avi, androka, ovi unzi ri vua ta ziti tro. Kole ma'jo anyi ni ziniga andrani ri ani di; 'ba ta 'di ani ri ideka rii ohwiki opi Rubanga dri iga ku.

—Galatia'ba 5:19-21

Ombaki ama ta ni loso kendre 'ba oluka ituaci ri ani, amala: bate, androka, asa ideka, o'ja'dika avi tro kolu iyo. Ki anyi'du o'jahwe Opi Yesu Kristo dri 'i, o'ba asi ta vico ru dri a lele ri iga ku.

—Roma'ba 13:13, 14

Andraunzi rii 'ba engaka lovuru i

ra vu udrosi ri bai; mvukaa bi iniaga ri'ba i, paka bi ira ka aimvu tro ri'bai.

—Isiaya 5:11

Alusa ira kunja nyi ku, jo sa kendre cuwi, josa kosu kopo a si miri miri sai, jo sa kodi gborogasi cuwi sai; zeletiaru kanyi ci ini ani, kanyiga ini 'boro ani.

—Le'jo ekwi 23:31, 32

Ira ka 'bati tri tri, lamvu-mvu oji rii ka angala eji eji, 'disi dru ma'di ira a dri sele ego rii ciri ako.

—Le'jo ekwi 20:1

Keya kolu Rubanga ni andra retu. Kole komvu vino ku, ira oji ri tro cidru. Ana olure endre ni 'a rii sa 'a ani koga Endri Ole ri si.

—Luka 1:15

Yesu a'i: "Duba anyile opi Rubanga anyidri ni anya asi cidru si, anya endri cidru si, vua ra anyidri cidru si. 'Dii le'jo atijo a nde'dia Cara 'a ri 'i. Erijoa ruvi'di etro ri 'i: Duba anyile anya wa'dezi ni kendre anya anyi leka ri ani."

—Mateo 22:37-39

Yesu ni aci i'dore, madi zii alu, owo andra aru, ozi ani lazi si: "Lapwonyi loso rii, duba mide a'du lidri olure tadru rii esujo 'i?" Yesu o'jo ani ni: "Nyungwe ma loso rii a'dusi? 'Ba loso iyo, loso rii te Rubanga 'i. Ini cara Rubanga dri:

'O'di 'ba ku, ide asa ku, ogu ta ku, oli ti enzo ku, unza 'ba ta zii si ku, nyiru nya ata ti ny'endre tro. Ote ya?" Ma'di na o'jo ani ni: "Lapwonyi, amba le'jo 'dii a ta ni cidru engajo yai madri inga." Yesu ondre ani li, asi a o'de ruaru, oko o'jo: "Ta zii nyidri iyo ri alu. Nyimu, nyazi ta nyidri cidru ra, nyihwe siti a ni icandi'ba ni, nyemu nyi limi esu 'bu 'a; 'dii vu nyemu, nyeko ma vu." Ana le'jo 'di erika si fuco a ni o'e iyo; omu asi laza tro pi, a'dusi esu limi driaru ambamba.

—Maruko 10:17-22

Leti zii a a kendre ma'di ni ta loso rii ki zeletiani keko dra.

—Le'jo ekwi 16:25

UNZA NYI KU

17

Unza anyi anyangasi ku: ma'di zi alusa ka Rubanga inya'di kpe. Ma'di ka ta ani a sale ri lwa ondo au.

—Galatia'ba 6:7

Ma 'boronzi, o'ba ma'di zi kunza anyi ku. Ma'di ta anda rii ide'di rii, anda kendre Kristo a oluka anda ri ani. Ma'di enzi ide'di ri a 'dipi ni Sitani 'i, a'dusi vu a i'do nga sa ani ma'di enzi'dipi ri 'i.

—1 Yoana 3:7, 8a

Ini pelere 'ba ta unzi ri ideka rii esuki opi Rubanga drii ku: mi ingwe, 'ba ori unzi orika au ri 'i, 'ba asa ideka ri 'i, ago 'deka ago 'ba zi ru ri 'i, uku 'deka uku 'ba zi ru ri 'i, 'ba ogu ri 'i, 'ba momo ri 'i, 'ba

androka ri 'i, 'ba enzo ri 'i, 'ba cara nyoka ri 'i, esuki opi Rubanga drii ku.

—1 Koronito'ba 6:9, 10

Anyi'ba 'ba zi kunza anyi le'jo lali dri si alusa ku: a'dusi 'dii ta angala Rubanga dri a emujo 'ba ani ruka ku ri dri ri 'i.

—Efeso'ba 5:6

Dubasi anyide ta 'jole anyi ni ri 'i, unza anyi anyangasi ta erika bi si a'dite si ku.

—Yakobo 1:22

Jo ma'di zi ora ani nza, esu ani ma'di nya ri 'i, ka ani unza anangasi.

—Galatia'ba 6:3

“Amala 'ba amgbu kevu ma ru si vua kaki 'joa: ‘Ma Kristo 'i’, vua kaki 'ba unza amgbu.”—Mateo 24:5

Enzi eca vu dri 'di 'a ma'di alu si,
enzi anidri eji dra au. 'Disidru dra
aca kare cidru ga 'ba cidru a enzi
ideka si. —Roma'ba 5:12

Jo vico o'e nza, ka enzi inyai vua
jo enzi inyai nza, ka dra eji.
—Yakobo 1:15

Ta ru a ndrule rii dra; andirisi ta
Endri a ndrule rii lidri vua egbwe,
a'dusi vico ru dri o'ja'bazi Rubanga
dri 'i: oko Cara Rubanga dri a vu ni
ku; lokudru kokoa kpe.
—Roma'ba 8:6, 7

Endri enji idedi rii kodra ra, ata a
enji ni oliru ngwapi ni dri ku vua
ngwapi drii sa oliru ata ni dri ku.

Anda-anda 'ba anda ri drii kolu ani
dri, vua unzi-unzi 'ba unzi ri drii sa
kolu ani dri. —Ezekiele 18:20

“Ki rari ide karama anzo si au,
a'dusi nya adrupi odra ra, ki onzi
ra; egwe di, ki dria esuru ra.”
—Luka 15:32

Anda-anda a 'ba jika lidri a ri ani,
aluariani ma'di ta unzi vu udro'di
rii ka dra ndrui ani ni.
—Le'jo ekwi 11:19

Enzi a musara ni dra.
—Roma'ba 6:23a

Ta anyi a idele drinza anyi kojo
ausi ri iga, anyi a'du esu? Ta 'di 'a
ta ejile rii dra. —Roma'ba 6:21

Ki ana endri a oluka ole si rite-
'de'di pelere onzika anidri si ani
Rubanga a Ngwapi 'i ri idri.

—Roma'ba 1:4

Ana ta 'di 'jore rii vu, ungwe La-
zaro ni olo'bo ere ri si, o'jo: "Laza-
ro, nyefu angwe!" Ma'di dra'dira ri
efu angwe. Dri a ti pa ti tro umberu
diga si ci vua andrati ani umbe kita-
mbala si ci. Yesu o'jo: "Anyayu ra,
anyi'ba komu." —Yoana 11:43, 44

Ma Ata ole ma ra, a'dusi ma ma
lidri ni azika si, ausi ni mesu dru zi-
niga di. Ma'di zi alu sa ma lidri ni
'du'di pi ni iyo. Mazia mangasi.
Madri okpo azijoa dru a'a, vua ma-
dri okpo ingwijoa dru vule sa a'a.

'Dii ta ma Ata a lele mide ri 'i."

—Yoana 10:17, 18

Ozeru ire elo avurukwe ni, 'ba
nzika rii omba 'di, Yesu o'jo: "'Ba-
ra, a'jo nyi ni! Nyinga oru." Ma'di
dra'di ra 'dii onga ori ri, i'do ta
'joka.

—Luka 7:14, 15a

Ma ma'di lidri ri 'i! Andrani adra
ra, ki nyindre, driaa molu lidri ditri
tadru. Ande dra vu 'ba drakara ri
dri tro ra.

—Lete 1:18

Kristo kemu ka opi nya ndi Ruba-
nga a ana o'ja'bazi ni 'bajo ani pa-
gada ri inga. "O'ja'bazi vule ndele
ivolole rii dra, a'dusi kole ta cidru
"ko'baru ani pagada."

—1 Koronito'ba 15:25, 26

“[Opi o’jo] ‘O’ba Rubanga zii anyini ma andraga ku.

‘Ide anyini ta eno rii ku vua ide eno ta ruvidi ta ’bua oru ri tro kusa ta vuru inyaku a ritro, kusa ta eyi iti ritro ku. Owo vua andraa ru ku, oru vua sa ku....

‘Ungwe ru Rubanga drii illili ai ako ku, adusi kua Rubanga Ondre ’ba ana ru ’joka illili rii kendre ai enji ako ni ku.

‘Nyi mba odu tudyeri joa ri atani, nyiba kolu ole Rubanga nya ata a ecara kaa ri ani. Odu azia a anyi ebu cidru ide wa.

‘Nyi ru nya ata ti nyendre tro. Rubanga nya opi a ecara ka rii ani.

‘O’di ’baku.

‘Ide bate ku.

‘Ogu ta ku.

‘Onze enzo nya wa’dizi a ruga ku.

‘O’ba kendre madiziria izi kolu nyini niku, vua nya asi ko’de ana jo ni ru ku, kusa anaa amvu i, anaa opigo, kusa izonji ebu ideka anidri jo ga rii, anaa moni-i, ana kainoi vua ta cidru nya wa’dizi dri rii ole kolu nyini ni ku.’”

—Chara erijoarii 5:7-21

Ma anyi ni cara u’di ri ’ba au: anyile anyi ndro. Ma anyi leka ndro si, anyi sa anyile anyi ndro.

—Yoana 13:34

“Adu si kua opi a mini leti 'ba drii iru, vua ka pamvu 'ba drii ndre cidru. Vumudi kusa lindri-lindri dra drii 'ba ta unzi ri'ba ideka rini ruzu jo iyo.”
—Ayubu 34:21, 22

“Ma'dizi karuzu kare di ma ani ndrejo kpe riiga waa?” Opi ozi i “'bu vu tro ogandru masi kua?” Opi o'joi.
—Yeremia 23:24

Endri nyidri si ma rogu ingoa? Nyandra si malu ingoa? Jo malu ndi 'bu 'a sa nyi laka a'a: vua jo maya vu 'ba drakara ri dri iga vuru sa, nyi laka a'a. Vumudi engwi nyi ni vumudi ni ku, vua vumudi kolu pelere itu ani, a'dusi nyini vumudi kendre ingwe ani.
—Longo 139:7, 8, 12

Opi Rubanga a mi ni karecidruga, ka'ba cidru unzi riti loso ri tro ndre.
—Le'jo ekwi 15:3

A'dusi le'jo Rubanga dri lidri vua ka e'bu ide. Loci si onde iligo si erile erile ri ra. Kohwi dwi, ka ranzu endri tro ra koca bi hwami, osa hwa 'a ri tro; ka vico ta 'ba a rale asi 'a ri tro ri ali. Ta ruzu'di Rubanga si di ni iyo. Ta bile vu dri ri kendre Rubanga a mi ga pelere, ozuru alusa ku; ama ta idele rii a driba ni nze ani ni.
—Ebereyi'ba 4:12, 13

Amala ta zule di rii ka rite'de ra vua ta dri a'bule ci rii sa esua ejia vu ingwe ga.
—Luka 8:17

LAMGBA EKODI KU RII BA RUBANGA LEKA KU RI BA NI

Ngwapi 'ba dri ka ana malaika ti eze 'ba 'ba seka enzi 'a rii, 'ba enzi ideka rii tro utrare opi anidri 'a si pi, vua a'di ko a'di ai 'be aci olure tadru ri i 'a; laka owoka si cika tro a'a. —Mateo 13:41, 42

'Ba unzi ri ka dri da vu 'ba drakara ri dri iga, 'ba cidru Rubanga igweka dria di rii tro. —Longo 9:17

Ki 'bu vu tro olu'di dria 'dii Rubanga omba ta ani le'jo aluari si aci ni ivolole. Omba aia ta ni tema o'du evujo 'ba asi unzi ri a le'jo ni aliyo vua ai ivolojo ri ni. —2 Petoru 3:7

Lamgba aidri kolu egweka tadru. A'di ai ivu Opi ni andra vua ana

eku a okpo ni andra angwe.

—2 Tesolonika'ba 1:9

“Jo nya dri 'i kusa nya pa ko'ba nyi'de enzi 'a, kole nyili, nyi'be pi. 'Dari nyikwi lidri olure tadru rii ga pa aza'dira rii tro, nosi dri egbwe'dira rii tro ri, oza nya hwika aci olure tadru ri i 'a pa eri kusa dri eri tro ni ra.” —Mateo 18:8

“Disidru 'ba unzi rii kaki vu aci olure tadru icandi tro ri i 'a, ki loso ri'baa kaki vu lidri olure tadru ri i 'a.” —Mateo 25:46

U'be 'ba ru sile buku 'ba lidri ri dri i 'a ku rii kpodru meri aci dri i 'a. —Lete 20:15

'Disidru Opi oni 'ba loso rii arika aia lu'bi ni 'a si ni ote; vua oni 'ba unzi ria ta mbaka o'du le'jo alijo ri si langba ni ni ote. —2 Petoru 2:9

Kole ama cidru kevu Kristo n'andra; keya le'jo amadri alire. Ausi ama alu alu kesu dru langba nosi ta ani a idele lidri si unzi kusa loso ri ivu si. —2 Koronito'ba 5:10

Le karinza ama asi ga, a'di evu a'di olu o'du le'jo alijo ri inga ori ako, a'dusi vu dri 'di'a sa ama olure Kristo a oluka vu dri ri ani.

—1 Yoana 4:17

Obaru 'ba kodra vu aludi, vuaru le'jo alika a'a. —Ebereyi'ba 9:27

“A'dusi o'ba o'du tema ani ni eya-jo le'jo alire 'ba cidru dri leti anda ri si rii ra, leti ma'di alu ana upele ri dri si. Ite'de ta na a 'ba cidru ni, ana ma'di na a inzika dra ga ra si.”
—E'bu 17:31

Vua andre 'ba draka ra rii, rongo rii ciri a ri tro, umbaki komwi ni andra. Buku amgbu awiru ra, vua buku zi sa alu mgbi awiru ra, ani 'dii 'ba lidri ri dri 'i. 'Ba drakara ri a le'jo aliru ta aia idele ri a vu ga si.
—Lete 20:12a

Ma'di alu alu kemu ka ta ani a idele rii ite'de Rubanga andra ra.
—Roma'ba 14:12

Ki eritrwa oviki ru ku, a'dusi hwe Rubanga dri ilili rii oviru Adamo a enzi ti tro ku. Lokudru 'ba amgbu odra enzi ma'di alu dri si ni anda. Ki kiza Rubanga drii retu ndro, 'dii ana hwe 'ba cidru ni kiza alu Yesu Kristo si ri 'i. —Roma'ba 5:15

Ideru ta ma'di a lele ri si kusa ana idele ri si ku, ki karide te kiza Rubanga dri si. —Roma'ba 9:16

Rubanga ka 'ba recuka rii ga mgbe, ki ka kiza ide 'ba laru tro ri ni. —1 Petoru 5:5b

Ki jo enzi karinza kiza Rubanga dri karinza palanda. 'Disidru enzi a 'ba aseka dra si ri ani, kiza Rubanga

dri isa ka 'ba ase anda si; ka ama ji lidri olure tadru ri iga ru ama Opi Yesu Kristo dri si.

—Roma'ba 5:20b, 21

Ini le ama Opi Yesu Kristo dri ote; ani limi tro sa, ecoru ta ako ni anyi si, ausi ana ta ako si anyolu dru limi tro. —2 Koronito'ba 8:9

Maju onze le'jo Opi Yesu a onzika ni dri okpo si, vua Rubanga oco tutu 'ba kpodru ru. —E'bu 4:33

Ana a'i ni: "Konyi madri ate nyi ni ra; okpo madri nza ndro jo nyolu okpo ako 'i." Molu anzo retu si ma recuka ma mori ako si si, ausi mesu dru okpo Kristo drii ma laga ni tejo. —2 Koronito'ba 12:9

“Ba a driso ta nire ku ri 'i, Rubanga o'ba bi ta ga ku, ki dria ole 'ba cidru kare cidru ga ri kecoru aia lidri oku unzi ri i 'a pi.”

—E'bu 17:30

“Ma'jo anyi ni jo iru anya enzi ni ku, ondo anyi sa anyi evu anyi dra ai dri ani.”

—Luka 13:3

“Anyiru anya enzi ni, a'dusikua opi 'bu dri dria ireadru.”

—Mateo 3:2

Petro o'jo ai ni: “Anyiru anya enzi ni, anyiko batisimo ru Yesu Kristo dri si, ausi ni anya enzi ni ke'be dru ru ra; anyevu anyi hwe Rubanga dri Endri Ole rii esu ra. Anyiru anya enzi ni, anyiko anyengwi Rubanga dri

anya enzi ke'beru dru ca.”

—E'bu 2:38; 3:19

“Nyi'be nyi rusi enji nya idele ra ri'ba pi.”

—Ezekiele 18:31a

Ma'di ana enji a drini a'budi ciri ilonyi ku, ki madi enji rudi ra rii ka kiza esura.

—Le'jo ekwi 28:13

Asi laza Rubanga a hwele rii, ka 'ba asi eco 'ba jijo lari ga. Ta gale laka iyo! Ki asi laza vu dri rii ka dra eji.

—2 Koronito'ba 7:10

“Leti alua ri si ma'jo anyi ni anzo kolu 'bu 'a enzi'ba alu ri a ana enzi ni ruka si retu, oza 'ba mudi dricalu alimbi dricalu anda, enzi aidri rule iyo ri drii ra.”

—Luka 15:7

“Ki jo ma'di unji rere rii eco ogu ana enjini o'du oko cara madri a vuni cidru o'du ideta anda rii awu, kolu lidri odraku.” —Ezekiele 18:21

Ma'di unzi rii kole kebe leti ana kole rii ra, vua ma'di anda ku rii sa kole kebe ana ra unzi rii ra; kole kengwi opi dri, opi ko'du ka kiza ide anini ra vua ama Rubanga dri, ka enji ebe retu. —Isaiya 55:7

Lokudru, jo anye'be enzi 'ba zi dri ra, anya Ata ni 'bu 'a rii sa ka enzi anyidri e'be ra. —Mateo 6:14

Yesu ondre a'i aidri 'dii, o'jo ma'di aza'dira rii ni: “Ma 'bara, enzi nyidri e'beru ra.” —Maruko 2:5

Leti anya enzi ni e'bejo rii ka runze anyi ni ru Kristo dri si.... Rubanga inzi ani, ori ana dri nyare ri iga ajugo dru vua Ari'dipi dru, kokwe dru 'ba Israeli dri ni kare ai ni aia enzi ni rujo, ausi ni aia enzi ke'be dru ru ra. —E'bu 13:38b; 5:31

Nyeri! Mamba joti ga, ma paa; jo ma'di keru ma u'duku ni ra, kawu joti ra, makwi driaru jo ga ama ta enya ane tro. —Lete 3:20

Ausi ni ru anidri si leti enzi rujo vua e'bejoa dru rii ka runze 'ba cidru vu ndutu dri ri ni, ki'do Yerusaleme 'a. —Luka 24:47

Rubanga ite'de ana kiza ni 'ba cidru arijo. Kiza 'dii ini ama e'be dru oluka Rubanga ako ni vico vu dri rii tro ra ausini ombaki dru ru ta, oluki dru anda vua oluki vu dri 'di 'a lidri Rubanga dri tro. —Tito 2:11, 12

Anyi'ba anya ra ni tesa kolu ta 'bu 'a ri idri, o'ba anya ra kolu ta vu dri ri idri ku. —Kolosia'ba 3:2

Emuru 'ba ta ideka konyi ako ri tro ku, a'dusi ai 'ba oluka vumudi 'a ri 'i. Rari anyeji ai vu ingwe ga. —Efeso'ba 5:11

Anyi aso bateri vua uku bate rii tro ini oluka ozi ta vu dri ri dri 'i ni engwika oja'bazi Rubanga dri 'i ni kuru ya? Ma'di ta vu dri ri pe'di ani ni ozi dru rii, ka reco anangasi

Rubanga a o'ja'bazi 'i.

—Yakobo 4:4

Ole vu ta vu dri ri tro ku. Le Ata dri olu ma'di vu le'di ri a asi ga ku. A'dusi ta vu dri 'di 'a rii kendre vico ru dri 'i, mi ingwe recuka tro, enga Ata dri ku, ki enga vu dri 'di 'a. —1 Yoana 2:15, 16

“Anyujeanyi anyi'ba anyi ole: anyebe tacidru unji anya ideleriira mandra i, anyebe ta unji ideka.”

—Isaiya 1:16

Emuru 'ba a'i ako ri tro alu ku, a'dusi anyi 'ba mgbimngbi ri 'i. Ta loso ri'bati ka reci ta unzi ri tro ingoni ya? Ingwe ti kolu ini tro kare alu ga ingoni?

—2 Koronito'ba 6:14

“Ma nyini asi u'di rii kwe ra vua ma endri u'di rii 'ba nya asiga; ma asi oni ani rii 'du pi, ma nyiru asi iza rii su awu.” —Ezekiele 36:26

Ini Rubanga ni ma'di anda ri 'i ni ote, 'disidru ini ote ma'di alu alu ta anda rii ide'di rii, ecoru ana 'bara 'i. Oni ote ma'di Rubanga a 'bara 'i rii ide enzi di ku, a'dusi Rubanga a 'bara alu tende rii ka ta ani mba ni, Sitani elo ru ani ku.

—1 Yoana 2:29; 5:18

Le'jo nzele ri 'di 'i: Rubanga okwe ama ni lidri olu'di tadru ri i ra, lidri 'dii ana Ngwapi ni ru. Ma'di Ngwapi a olure asi 'a aru ri dri, lidri 'dii a'a; vua ma'di Ngwapi a olure

asi aru iyo ri dri, lidri iyo.

—1 Yoana 5:11, 12

Jo ma'di emuru Kristo tro alu, dria ani ma'di u'di ri 'i: ta oku rii dria ali pi, u'di ri eca ni.

—2 Koronito'ba 5:17

Le'jo Rubanga dri olure tadru ri si, oti anyi di lidri oku dra'di wa ri si ku, ki dra'di kpe ri si.

—1 Petoru 1:23

Anyengwi ole vua anyengwi ru Opi amadri Yesu Kristo dri si vua Endri ama Rubanga dri si anda.

—1 Koronito'ba 6:11b

Yesu a'i: “Ma'joa nyi ni lokuloku, jo ma'di oti di ku ri, ka opi Rubanga dri ndre kpe.” —Yoana 3:3

DRAKA ENJINI-VUA   ENGAKA KRISTO A   29

Ati Endri si idra ra anya laru ako si vua enzi si. Lemu amadri Kristo ti tro ri si, inga ama oru ani tro kare 'bu 'a rii asejo Yesu Kristo ti tro.

—Efeso'ba 2:1, 6

Kristo o'du ama enzi ni anangasi ani ru kuce dri, ausi enzi amadri kodra dru ra, olu dru le'jo anda ri i 'a. Bi anidri si anya ru engwi pele-re.

—1 Petoru 2:24

Jo anyonzi Kristo ti tro ra si, kole duba anyindru ta 'bu 'a Kristo a rire Rubanga a dri nyare ni ga rii au. Anyi'ba anya ra ni tesa kolu ta 'bu 'a ri idri, o'ba anya ra kolu ta vu dri ri idri ku. A'dusi andrani anyudra ra,

dria lidri anyi a esule ri ozuru Kristo ti tro Rubanga ni ru. Anya lidri loku ri Kristo 'i. Jo Kristo kite'deru ni, anyi sa anyevu anyi rite'de ane tro eku anidri iga.

—Kolosia'ba 3:1-4

'Ba Kristo Yesu dri rii o'baki aia lidri ru dri 'i odra ra, ana le ti tro vua vico ru dri tro cidru. Endri okwe ama ni lidri ra; Endri Ole ri si kole dubasi ombaki ovi amadri a ta ni.

—Galatia'ba 5:24, 25

Alusa 'dini ku! Ame'be enzi ra; jo 'dini dria a'di olu etro a'dusi? Alua ri ani kole anyi sa anyira idra enzi ni ra, ki anyi Rubanga ni lidri ni Kristo Yesu si. —Roma'ba 6:2, 11

Jo ma'di ka vico ru dri a vu ni oko au, ka laka dra lwa au; ki jo ma'di ka ta Endri dri a vu ko au, ka laka lidri olure tadru ri lwa au.

—Galatia'ba 6:8

“Kendre Mose a ini idele mula si ri ingaka dahwe si oru hwesihwesi 'a ri ani, Ngwapi 'ba dri isa keya karinga alua ri ani. Ausi ni ma'di ani a'i'dira ri kesu dru lidri olure tadru ri 'i.”

—Yoana 3:14, 15

Ra anidri si vua kiza anidri si.... Ki dria ite'deru Kristo Yesu ni Ari'dipi amadri a eyaka si ra. Lokudru Kristo iko okpo dra drii ra; ite'de lidri dra'di kpe rii Ofu Loso ri si.

—2 Timateo 1:9b, 10

Ma'joa anyi ni lokuloku, ma'di ma le'jo ni eri'di rii vua ma'di ma eze'di ri a'i'di rii esu lidri olure tadru rii ra. Evu ali le'jo driaru ku, a'dusi onzi draa si lidri ga ra. —Yoana 5:24

“Dii lidri olure tadru ri 'i: 'ba vu dri ri koni nyi ote, nyi a'dite Rubanga anda ri 'i, vua koniki dru Yesu Kristo ni nyi a ezele ri 'i.”

—Yoana 17:3

Ma'di Ngwapi ni a'i'di rii ka lidri olure tadru ri esu ra; ma'di Ngwapi ni ga'di mgbe ri esu lidri ku; angala Rubanga drii ko'de driaru tadru.”

—Yoana 3:36

Endri Rubanga dri emuru ama endri tro, ite' dejoa dru ama 'boronzi Rubanga dri 'i. —Roma'ba 8:16

Le'jo nzele ri 'di 'i: Rubanga ohwe ama ni lidri olu'di tadru ri i ra, lidri 'dii ana Ngwapi ni ru. Ma'di Ngwapi a olure asi 'a aru ri dri, lidri 'dii a'a; vua ma'di Ngwapi a olure asi aru iyo ri dri, lidri iyo. Ma ta 'di si-jo anyi ni rii, ausi anyi 'ba Rubanga a Ngwapi a ru ni a'ika rii koni dru anyi dri lidri olure tadru rii a'a ni ote. —1 Yoana 5:11-13

“Ma'di cara madri a'i'di vua ta ani mba'di rii ani ma'di ma le'di ri 'i. Ma'di ma le'di rii ma Ata 'i sa kolea ra, ma sa meya ma ani le ra, ma ma ite'de ani ni ra.” —Yoana 14:21

Ebu loso-losu drii ka e'bwe eji awu, vua tati ekoka loso loso drii oluka cece vua cara olu loso drii ru.

—Isaiya 32:17

Rubanga eze 'Bara anidri a Endri ni ama asi, Endri owo'di “Abba” amala “Ata” rii ite' dejoa dru anyi ana 'boronzi 'i. —Galatia'ba 4:6

A'di nia amaremu ane tro alu vua ani sa emuru ama tro alu ni ana Endri anidri ehweka si.—1 Yoana 4:13

Lokudru ama Rubanga ni ote ni cara driaru a ta mbaka si.

—1 Yoana 2:3

Ma ai ni lidri olure tadru ri hwe. Evu odraki ku. Ma'di zi alu sa nzu'dia ma dri a pi ni iyo.

—Yoana 10:28

32 KRISTO NI AMAI A RII KA ANZO KWE

“Ki dria mangwi nyi dri, a’jo ta ’di ’ba vu dri ri ni, ausi ni kesuki dru ma anzo ni aia asi ni ’a retugo dru.”
—Yoana 17:13

Meya ma anyi ndre ra, anya asi kanzo ra. Asi egbwe ani ’dii ma’di zi a ’dule anyi dri kpe ri ’i.
—Yoana 16:22b

A’dusi opi Rubanga dri rii ta nya-ka kusa ta mvuka ku, ki opi Rubanga dri anda, egbwe vua anzo Endri Ole ri a kwele ri ’i.
—Roma’ba 14:17

“Molu lidri madri si ku, ki Kristo kolu ma asi ga. Lidri madri dria ri ani lidri a’i dri ’Bara Rubanga dri ri

dri si; ani ma’di ma le’di vua ana lidri ni azi’di ma ni ri ’i.”

—Galatia’ba 2:20

Disi-dru nyi eyiko iddi lari drii iga mucu-mucu tro. —Isaiya 12:3

“A’jo ta ’dii anyi ni ma anzo kolu dru anya asi ga, ausi nya anzo kite-’deru dru pelere.” —Yoana 15:11

Nyeya nyi ma ni leti ma ji’di lidri ga ri ite’de ra; nya oluka a’a igama ma anzo si, ma oluka nyi laga eji ma ni asi egbwe tadru ri ’i.—Longo 16:11

Ki indre ani ku saa, ile ani ra, indre ani dria kusa, anya’i ani ra, ’disidru anyanzoru retu anzo dri eku tro ’jole kpe ri si. —1 Petoru 1:8

“Ki jo ile olo’bo Rubanga drii erika ku, nyi chara driaru a dri ni atu, dri Rubanga drii kolu nyi ru ana o-luka nya ata tia ruga ri ani.”

—1 Samuele 12:15

Ini pelere jo anyazi anyi e’bu ma’di zi dri idele opigo dru, anyi opigo ma’di anya e’bu driaru idere ri dri ’i. Jo enzi ka anyi ase opi dru ni, ana ta ejile ri keya kolu dra; jo anyi Rubanga ori, ta ani a ejile ri anyi a’ika ani andra anda ’i.

—Roma’ba 6:16

Ka anyi dria ricandika ’di ni dride hwe ra, egbwe alu ani a eyale hwele ama ni ri si, O’du Opi Yesu a eyajo rite’dejo ana malaika ti okpo anidri

dri tro rii nga. Keya aci ledra ’a icandi kwere ’ba Rubanga nika ku, vua Ofu Loso ama Opi Yesu Kristo dri gaka mgbe ri ni. Lamgba aidri kolu gweka tadru. A’di ai ivu Opi ni andra vua ana eku a okpo ni andra angwe. —2 Tesolonika’ba 1:7-9

“Anyindre, aba endru anyandraga lalu andra adu tro andra adu ni jo anyoko cara opi Rubanga anyi drii-drii a vuni ra, ki alu ni ko’de anyii dri jo anyoko chara opi Rubanga anyi drii akwele anyini ria vuni ku.” —Chara Erijoarii 11:26-28a

A’dusi ’ba kevu kolu Rubanga andra anda rii Cara erika si ku, rarii ta Cara a lele rii ideka si.

—Roma’ba 2:13

Vua 'ba cidru ko'jo dru Yesu Kristo ni Opi eku Rubanga Ata dri 'i ni. --Filipi'ba 2:11

“Jo ma'di ite'de ani maa 'i 'ba andra, ma sa memu ma rite'de ani ni ma Ata ni 'bu 'a rii andra ki ma'di ma ga'di 'ba andra mgbe rii, memu ma ani ga ma Ata ni 'bu 'a ri andra mgbe.” --Mateo 10:32, 33

Anyi endri cidru ni engu Rubanga dri ni leti 'di si: endri cidru 'jo'dia Yesu ni Kristo eya ecoru 'ba rii engu Rubanga dri. --1 Yoana 4:2

Jo ma'di a'i Yesu ni Rubanga a Ngwapi 'i ni ra, Rubanga karemu ane tro alu vua ani sa karemu Rubanga tro alu. --1 Yoana 4:15

Jo i'jo nya ti si “Kristo ni Opi,” vua nya'i nya asi ga Rubanga inzi ani dra ga ra ni ra, nyeya nyi rari ra. Ama a'i asi si anda esujo; ama a'i ite'de ama ti si lari esujo.

--Roma'ba 10:9, 10

A'dusi ma'di Ngwapi ni ga'di rii, oga Ata 'i sa mgbe. Ngwapi ni a'ika ni, oviru Ata ni a'ika tro vi.

--1 Yoana 2:23

“Jo ma'di drinza kokoa ma si vua ta ma a inile ri si ko, Ngwapi 'ba dri isa drinza kokoa o'du ana emujo eku anidri tro vua eku ana Ata ti dri malaika ole ri tro ri inga ri si ci.”

--Luka 9:26

SITANI – AMA O'JA BA ZI NDE DIA RII 35

Anyolu baba, anya mi kolu mgbo! A'dusi anya o'ja'bazi Sitani ni kaci, kowo ebi ani, ka 'ba ndrú uvule. Anyimba anya a'i ni ga okpo.

–1 Petoru 5:8, 9a

Endri Ole rii oji Yesu ni hwesi-hwesi 'a Sitani ni 'ba u'bi'diri ni u'bile. Yesu a'i: "Nyinga m'andra pi, Sitani! A'dusi Buku Ole ri o'jo: 'Kole duba nyiwo Opi ni nya Rubanga n'andra, vua nyide ana e'bu 'i a'dite.'" Sitani oko e'be ani ra, vua malaika evu ombaki ana ta ni ra.

–Mateo 4:1, 10, 11

Ikojoo dru, anyinza anya okpo ni Opi si, vua okpo anidri nde'dia ri si.

Anyi'du o'jahwe Rubanga dri cidru, ausini anyimba okpo lu'bi Sitani drii ndejo. –Efeso'ba 6:10, 11

Agokwe ama e'bule o'ja 'dijo ta okpo rere ri a mi ni zajo rii, agokwe vu dri ri 'i ku, ki agokwe Rubanga okpo tro ri dri 'i. Aza ta irole nyadru ri a mi ni ausi.

–2 Koronito'ba 10:4

Vua i'dojo ri inga ani Sitani 'ba u'bi'di rii. Ani alu sa le'jo loku ri iga iyo, a'dusi le'jo anda ri driaru iyo... A'dusi ani enzo vua ani ata 'ba enzo ri dri 'i. –Yoana 8:44b

'Boronzi a oluka 'ba ru ari tro ri 'i si, Yesu Kristo isa ecoru ai ani, ausi dra anidri si ani konde dru Sitani ni okpo dra dri tro ri ni.

—Ebereyi'ba 2:14

Ma'di enzi ide'di ri a 'dipi ni Sitani 'i, a'dusi vu a i'do nga sa ani ma'di enzi'dipi ri 'i. Rubanga a Ngwapi eya vu dri tema e'bu Sitani dri ivolore.

—1 Yoana 3:8

'Dii saa 'ba vu dri ri 'a le'jo ni alijo rii; Sitani ni amba vu 'di ase'di rii, a'di droa pi.

—Yoana 12:31

“Nyawi aia mi ni vua nyeji ai vu mudi 'a si ingwe ga, vua okpo Sitani dri 'a si Rubanga dri, ausini a'i aidri ma ru ri si aia enzi ni keya ka

re'be ra, vua kaki aia kare ni esu Rubanga a 'ba upelera ri i 'a.”

—E'bu 26:18

A'di ka ama anzu Kristo a le ni ga ni ya? Nosi icandi, asi laza, ricandika, vi, oluka bongu ako, andra unzi, kusa dra kanzua wa ya? Ma'di ama le'di rii si, onde ta 'dii okpo si ra!

—Roma'ba 8:35, 37

Anyemuru Rubanga tro; jo iga Sitani ni mgbe ri, ka anyi e'be ra, kolu pi. Jo anyizeru Rubanga ni laga ire ani sa ka rize anyi laga ire.

—Yakobo 4:7, 8a

Vua jo ori unzi rii ondreki ani ni, kaki zo vuru andraaru, kaki uza: “Nyi Rubanga a Ngwapi 'i.”

—Maruko 3:11

LE, LOBI YESU A VU OKOKA DRII 37

Kesu ciri madri ta nzejo rii kolu 'ba dri ani, kusa malaika dri ani sa, jo manze ta le ako, aviru leri kusa lungu mgbale nyadru ri tro.

—1 Koronito'ba 13:1

Ki ta Endri a idele ama asi ga rii 'di i: le, anzo, asi egbwe, asi anyu, oluka egbwe, loso, a'i ta mbaka, lidri loso rii, vua ru ta mbaka.

—Galatia'ba 5:22, 23a

“Jo ile ma ra, anyi ma cara a ta ni mba ra.”

—Yoana 14:15

“Jo ile anyi anyi i lofo ndro, 'ba cidru konia anyi 'ba ma inile ri i ni ote.”

—Yoana 13:35

Ma'di 'jo'dia: “Ale Rubanga ra”, ki ole adrupi ni ku ri, enzo; a'dusi

eze sa ma'di ana adrupi ni ana ndrele ote ri le'di ku rii, ka Rubanga ni ani a ndrele ku ri le kpe.

—1 Yoana 4:20

Vu erijoa ri si sa Yesu o'jo: “Simone ori Yoana, ile ma ra ya?” Petro a'i: “Oo, Opi, ini ote ale nyi ra.” Yesu o'jo ani ni: “Nyimba ma bilo a ta ni.”

—Yoana 21:16

Oni ote oyi dra 'a si pi, oto lidri 'a, a'dusi ale ama adrunzi ni ndro. Ma'di ana adrupi ni le'di ku rii, karuni driso olu dra 'a.

—1 Yoana 3:14

Rubanga leka a ehwi ni cara ani-dri a ta mbaka.

—1 Yoana 5:3

38   ENGAKA YESU KRISTO DRI DRA A RII

Yesu onzi itu Rubanga si lovuru 'dii, ite'de ani ati Maria Magadalazi ri ni, izi 'dii andrani ana ori unzi drore ruaru tudyeri ri 'i.

—Maruko 16:9

Ama evule a'ile anda Rubanga a Yesu ni ama Opi ni inzi'di dra ga rii a'ika ri ni. Ohwe ani drale enzi amadri si, inzi ani lidri ni ama a'ijo Rubanga andra anda.

—Roma'ba 4:24b, 25

Dria ma 'i, vua 'ba me tro rii, ama sadinia anidri ana ta 'di'baa idere Yudei'ba dri vu dri vua Yerusaleme 'a ri 'i. O'diki ani epakaa kruce dri si kpo. Ki Rubanga inzi ani dra 'a

o'du inajoa ri si ra, o'ba ite'deru di, 'ba cidru ni ku, ki tete ama sadinia Rubanga a upele atira rii oni ni. Anya ta, amvu ta ai tro ana onzika avuga ra.

—E'bu 10:39-41

Sabiti alu avuga 'ba Yesu a inile rii a'bu aia ti ni joga ci, esu Tomaso isa ai lofo a'a. Koti a'bute ci rii sa, Yesu emu okwi aii lofo, o'jo: "Egbwe kolu anyi ni." Oko o'jo Tomaso ni: "Nyisu nya dripi'di ni 'di 'a, nyindre ma dri ni vua nyiju nya dri ni nyisu ma mara ni 'a. Olu a'i ako ku, nya'i." Tomaso o'jo: "Opi madri, Rubanga madri tro!"

—Yoana 20:26-28

ENGAKA, EGENI AMADRII

39

“Saa keya keca 'ba drakara ri ni olo'bo Rubanga a Ngwapi dri erijo ra; saa ani eca dria ra, 'ba olo'bo anidri erika rii, odra ku. A'u le'jo 'di si alu sa ku. Saa keya keca too 'ba drakara rii 'bu 'a si sa ka olo'bo anidri eri ra. Kaki evu kaki oyi aia 'bu ni 'a si angwe. 'Ba andrani ta edeka losori, kevu konzi ra vua kaki olu lidri; 'ba ta ideka unzi rii kevu konzi ra; ki a'di evu a'di 'ba ta unzi ideka rii ni lamgba retugo rii kwe ra.”

—Yoana 5:25b, 28, 29

Ini ama batisimo esure Yesu Kristo si ri 'i, esu batisimo ana dra si ni ku ya? Batisimo amadri si ose ama ane tro dra anidri iga, ausini

kendre Kristo ni inzika Ata a eku a okpo si ri ani, ama sa esuki dru lidri u'di ri 'i. Jo amemuru ane tro drare ga kendre ani a draka ri ani, amevu ama remu ane tro ana onzire ga kendre ana onzika ri ani.

—Roma'ba 6:3-5

Ki jo Kristo kolu anya asi ga, jo anya ru kodra enzi si ra saa, Endri kolu lidri, a'dusi o'ba anyi Rubanga andra anda. Jo Endri Rubanga dri Yesu Kristo ni inzi'di draga ri drii anya asi ga a'a, ani Yesu Kristo ni inzi'di draga ra rii sa, ka anya ru mwia'di ra ri ni lidri hwe Endri anidri anya asi ga ri si ra.

—Roma'ba 8:10, 11

A'dusi umi 'ba anidri ra, eya ayu ai mgbo. Icara ani ka ama ari o'ja-'bazi amadri idri 'a ra, ko'ba ama e-'bu anidri ide ori ako. Olujo ole vua anda e'bu anidri iderega, kofuca ndi drajo ri inga. —Luka 1:68b, 74, 75

M'adrunki, le'jo 'dii icararu cidru ama ni. 'Disidru enze ama ta cidru unzi ama ru nosi ama endri ni eco-'di unzi ri i 'a pi, vua o'biki olule ole, oriki Rubanga lidri amadri iga si. —2 Koronito'ba 7:1

M'adrunki, tati ni asijo, ama'i anyi Opi Yesu a ru si okpo si, kinza anyi ni okpo olujo ovi loso ri si di di;

'dii lidri Rubanga a lele anya inile ama dri ri 'i, lidri 'dii dria sa anyolu ausi. Anyigwe lini ama kwele anyi ni okpo Opi Yesu dri idri rii kuru. Ta Rubanga a lele rii, kole anyolu cidru ole. Ole anye'be bate ra. Anyi alu alu ko'bi ana ru a ta ni mbaka ovi ole laru tro ri si. Rubanga ungwe ama olule ole, olule enzi tro ku. —1 Tesolonika'ba 4:1-4, 7

Ki rari, ta anya idele ri si cidru sa anyolu ole, kendre Rubanga anyi ungwe'di ri a oluka ole ri ani. Buku Ole ri o'jo: "Kole dubasi anyolu ole, a'dusi ma sa ma ole."

—1 Petoru 1:15, 16

OLUKA OLE OPI NI

41

'Di ta tema Yesu a recandijo angwe esi ketumi 'a ku ri 'i, ausini ani ke-co dru 'ba ari anidri si ole.

—Ebereyi'ba 13:12

Vu bire kuru rii, esu Rubanga upe ama olule ana 'i Kristo si ra, ausi ni olujo andra a ru ole vua enzi ako. Ana le si. Anyisu ru u'di ru'ba'di Rubanga dri ani rii au; ite'de ana ru ni lidri loku, anda vua ole ri si.

—Efeso'ba 1:4; 4:24

Ki jo a'i enzi amadri ra, Rubanga ni anda vua igenia wa, ka ama enzi ni e'be ra, ka ama je ta cidru amadri unzi ri 'a pelere. —1 Yoana 1:9

Gudu karu'ba ra leti tro a'di ungwea gudu ole dri-i- 'ba enji tro rii ali lakasi ku, kolu 'bazitini. Ma'di ya'di laka si rii kolu lali sa oku ego ku. —Isaiya 35:8

Jo ta 'di'bati kivoluru 'dini ri, anyevu anyi olu 'ba ingoni ri 'i? Kole anya lidri kolu ole vua kaziru Rubanga ni. —2 Petoru 3:11

Anyi'bi olule 'ba cidru tro egbwe si, anyi'bi olule lidri ole ri si, a'dusi ma'di ole ku rii keya ka Opi ni ndre kpe. —Ebereyi'ba 12:14

Anyecu Opi a ru eku tro ri ni, jo Ma'di Ole ri ite'de ru ni, anyi wo Opi ni andra eku ole ri si.

—Longo 29:2

42 'BA GAKA ENDRI SI NDRU RI BA I

“Jo anyi unzi rii sa koni ta cuwi kwele anya 'baciri ni rii ote rii, Ata 'bu 'a rii ka Endri Ole rii hwe 'ba ani zikara ri ni ingo pi?”

—Luka 11:13

Ikoki ilegi ni 'dii, jo aia rutrare ri oyoru ra. Ogaki kpodru Endri Ole ri si, i'doki le'jo Rubanga dri nzeka ori ako.

—E'bu 4:31

“Mama cara ni 'ba nyi a, ma'ba nyaci lidri madrii si, nyima cara a ta ni mbara, nyi vua vuani okora.”

—Ezekiele 36:27

Lokudru jo Endri Rubanga dri kolu anya asi ga, anyolu lidri Endri dri si, lidri ru dri si ku. Jo ma'di dri

Endri Kristo dri iyo, ana 'dipi ni Kristo 'i ku.

—Roma'ba 8:9

“Jo Endri Ole rii esi anyi idri ra, anyevu anyi okpo esu ra, vua anyevu anyolu ma sadinia 'i.”

—E'bu 1:8a

Esu a ni ma'di loso ri 'i, asi ani oga Endri Ole ri si vua a'i tro.

—E'bu 11:24a

'Ba Paulo a inile Antiokia ga rii ogaki anzo si vua Endri Ole rii si ci.

—E'bu 13:52

Andro ira si ku, a'dusi ka anya lidri ni ivolo ra, rarii anyiga Endri Ole ri si.

—Efeso'ba 5:18

CARA LOSOGO KRISTO 'BA NI RII

43

Opi ni 'ba asi rizaka ra rii laga ire;
vua ka 'ba endri rivoloka ra rii ari.

—Longo 34:18

“A'dusikua ta diti kpodru maa dri
ede ni, vua ta 'di'ba kpo aa” Opi
o'jo i. “Ki manga ndre ma'di 'diani
'dii dri, ma'di ta ako vua enjisi ori
rii vua ru 'di'di le'jo madrii si rii.”

—Isaiya 66:2

Yesu ingwi ani ni: “I'jo ce, ma ta
ide wa. Ta kpo karide ma'di a'i tro
rii ni wa.”

—Maruko 9:23

Ma ozi ma lelendro ri, a'u alusa
icandi anya asi u'bijo kendre ta esi-
'di ku ri ka ride anyii ru ni ri si ku.
Rarii anyolu asi egbwe si kendre

anyi Kristo a icandi ni mi ani. Ausi
jo ana eku kite'deru ni, anyolu dru
anzo tro.

—1 Petoru 4:12, 13

“Kemu ka mindra ai i mi ri le pele-
re. Dra, asi laza, owo, laza tro kpo
kevu kolu iyo kwa. Ta oku ri ke-
gwe kpo di.”

—Lete 21:4

Nyigeni Opi ni, nyide ta loso ri 'i,
ausi nyeya nyolu vu dri nyi anzo esu
ra.

—Longo 37:3

“Ati anyi'ba asi opi Rubanga dri
iga anda anidri tro, ta ziti ka ruhwe
anyi ni ra.”

—Mateo 6:33

“Anyini ote ma anyi tro o'du ci-
dru si, ndi vu okojo ri inga.”

—Mateo 28:20b

44 KONYI 'BA LUBI A EKWIKA AIIRU RI 'BA NI RII

Nya alire eyia si rii molu nyetro, vua meria si rii sa eya imvu nyiku. Jo nyali aci a si sa igwe ku.

—Isaiya 43:2a

Lunza cidru anyi a mile rii oviru 'ba a esule ri tro vi. Rubanga ni ige-nia wa a'i lu'bi nya mori nde'dira rii ku; lu'bi cidru si ka nyi ni leti ripa-jo rii ete vua ka nyi ni okpo kwe mi-joa dru wa. —1 Koronito'ba 10:13

Ma'di loso ri ka icandi esu ekpa-dru; ki rusa Opi ka ani ari laka ci-dru ra. —Longo 34:19

Lokudru ani Amba azi ole ri dri, oni ama mori ako ni ote, a'dusi ani sa itaru ovi cidru si ama ani, ki driaru enzi iyo. —Ebereyi'ba 4:15

'Disidru icandi ani a esule ri si, vua ani itakara si, ka 'ba itale rii ikonyi wa. —Ebereyi'ba 2:18

Rubanga egbwe dri keya ka Sitani ni nyi anyi pagada ra.

—Roma'ba 16:20a

Oni kpodru sa ote, Endri o'ba ta cidru ka e'bu ide kare aluga leti anda ri si loso, 'ba Rubanga leka vua ungwele e'bu anidri iga ri dri si. —Roma'ba 8:28

Ma'di icandi mi'di ria andrani adu, a'dusi jo amvu icandi 'di iga ra, keya ka dride lidri dri Rubanga a icarale 'ba ani leka ri ni rii esu ra.

—Yakobo 1:12

“Ma'di o'ja nde'di ri a dride esule madri rii 'di 'i: Memu molu ana Rubanga 'i, vua kolu ma ngwapi 'i.”

—Lete 21:7

“Memu ma ma'di o'ja nde'di ri su lopirigo dru Jo Rubanga madri dri i 'a, enga laka pi di ku. Memu ma Rubanga madri a ru ni si ruaru, ru tauni Rubanga madri dri tro, Yerusalem ni u'di, enga'di 'bu 'a Rubanga madri dri ri 'i. Memu ma ma ru u'di rii sa si ruaru.”

—Lete 3:12

“Ba o'ja 'di ndeka ri kevu ka bongu ingwe ri su 'di ni, memu mini aia ru ni buku 'ba lidri ri dri i 'a ku. Memu ma 'ba 'di ite'de ma Ata n'andra malaika anidri tro ra, mace ai 'ba madri 'i.”

—Lete 3:5

“Ba o'ja 'di ndeka ri ni ma okpo hwe rijo ma laga komwi madri idri, kendre ma o'ja ndekara, vua dria ma rika ma Ata ni laga komwi anidri idri ri ani.”

—Lete 3:21

“Jo anyi bi tro, anyiso bi oga, anyeri ta Endri Ole rii a 'jole Kristo'ba 'di'bati ni ri ni!”

—Lete 2:7

“Ba o'ja 'di ndeka vua 'ba ta ma lele ri ideka ndi ana asere ga ri ni, memu ma okpo alua mesule ma Ata dri ri kwe ra.”

—Lete 2:26

“Jo anyi bi tro, anyiso bi oga, anyeri ta Endri Ole rii a 'jole Kristo'ba 'di'bati ni ri ni! “Ba o'ja 'di ndeka ri evu odra dra erijoa ri si ku.”

—Lete 2:11

46 RUBANGA KATA 'JO BANI RO GAKA DRI

'Ba ru'dukara ri ni ma ni ta 'jole a'a, ki ta 'dii enga ma dri ku, enga Opi dri. Kole izi ke'be ana ago ni ku; jo e'be ra, duba kolu ru'duka di ako, kuri kengwi ago dri; ago sa ka izi ni dro kpe. Jo ago olu lidri, izi ni drimgbo iyo; ki jo ago odra ra, izi a dri ni mgbo, ka ago ani a lele rii 'du wa; ki duba kole ko'duru Opi a leka ri ani.

—1 Koronito'ba 7:10, 11, 39

Lokudru Cara si izi ru'du'dira rii emuru ago tro alu, ndi ana ago a olujo lidri ri inga; ki jo ago odra ra, cara ani umbe'di ri ayu ani ra. Jo ago ni lidri ki kaki olu ago zi tro, a'di ani ungwe bate; ki jo ago odra

ra, ana dri ni mgbo, jo ko'du ago zi saa, ide bate ku. —Roma'ba 7:2, 3

“Ma'di ana izi ni ga'di mgbe izi zi 'du'di au rii, ide enzi asa dri 'i, vua ma'di zi izi drole pi ri 'du'di rii sa ide enzi asa dri 'i.”—Luka 16:18

“Ki ma'jo anyi ni: jo ma'di odro ana izi ni pi, kesua ide asa kpa ku, o'ba o'e bate; okwe izi na ni bate ni vua jo ma'di o'du izi drole pi rii ni, ani sa ide enzi asa dri 'i.”

—Mateo 5:32

“Mose a'i ama ni dri tika pasi kwe-jo uku drojo pi vua gajoa dru mgbe ni ra.” Yesu le o'jo ai ni: “Mose o'jo ta 'dii anyi ni 'dini rii anya ri-nika kpe si.” —Maruko 10:4b, 5

YESU KRISTO KEYA KENGWI VUDRI RA 47

“Jo aya mide anyi ni kare 'dii ra, meya mengwi anyi jire ma dri ra, aushi ni anyolu kare ma olure ri iga.”

—Yoana 14:3

“Naivu ovi Ngwapi 'ba dri dri ka rite'de 'bu 'a ra. 'Ba vu dri rii cidru kowo ra, kaki Ngwapi 'ba dri ndre keya ru'bu 'a okpo tro vua eku retu ri tro.”

—Mateo 24:30

Ma adrunzi ma lele ndro ri, ama dria 'boronzi Rubanga dri 'i, ki too andraga a'di evu a'di olu ingoni ni ite'deru driso kuru. Ta te nile ote rii too kite'deru ni, a'di ruvi ane tro vi, a'dusi a'di evu a'di ani ndre ondo ana oluka ri ani, Ma'di igeni 'di 'ba'di asi 'a rii, kole kide ani pelere,

kole kengwi pelere kendre Kristo ani.

—1 Yoana 3:2, 3

“Jo 'ba o'du 'dii 'a Rubanga e'bekara, enzi ideka au rii lofo, ma'di zi drinza oko ma si vua ma le'jo si, Ngwapi 'ba dri 'i sa drinza keya kokoa ani si, o'du ana engwijo ...eku ana Ata dri 'i ga ri inga ci.”

—Maruko 8:38

“Jo 'dini rii, kole dubasi anyolu baba, a'dusi Ngwapi 'ba dri kemu saa anyi a nile ku ri si.”

—Luka 12:40

“A'dusi Ngwapi 'ba dri kemu emure eku ana Ata dri tro ana malaika ti tro, kemu ka dride kwe kusa lamgba kwe ma'di alu alu a lidri a vu si.”

—Mateo 16:27

48 LE'JO RUBANGA DRII

“Bu vu tro koko ra, ki le'jo madri oko ku.”
—Luka 21:33

A'dusi le'jo profetaa a nzele rii onzeki okpo aidri si ku; kaki le'jo Rubanga dri nze okpo Endri Ole ri a kwele ai ni ri si. —2 Petoru 1:21

Buku Ole rii cidru osiru okpo Endri Rubanga dri dri si aia konyi ni le'jo anda rii inijo nza, ka 'ba i'ja ta ego ri si, ka 'ba idu le'jo unzi ri iga, vua ka lini kwe lidri olujo anda ri idri.
—2 Timateo 3:16

Le'jo nyidri tara ma acijo ri 'i; ani ingwe ma leti dri 'i.
—Longo 119:105

Opi, le'jo nyidri omba okpo, kolu 'bu 'a tadru.
—Longo 119:89

NYI LE GI VUA NYEBE BANI AIA ENJI NI RA

“Disidru kole anyilegi 'dini: 'Ama Ata 'bu 'a rii, nya ru kolu icule. Opi nyidri kemu, le nyidri kideru vu 'a, kendre ka ride 'bu 'a. Nyekwe ama ni endru linya amadri endru ri i 'i. Nye'be ama ni enzi amadri, kendre ama 'ba zi enzi ideka amani rii e'beka ri ani. Nyiji ama o'bi 'a ku, ki nyari ama ta unzi ri i'a.' Lokudru, jo anye'be enzi 'ba zi dri ra, anya Ata ni 'bu 'a rii sa ka enzi anyidri e'be ra. Ki jo anye'be enzi 'ba zi dri ku, anyi sa anya Ata e'be enzi anyidri ku.”
—Mateo 6:9-15

“Jo anye'be enzi 'ba zi dri ku, anya Ata 'bu 'a rii sa e'be enzi anyidri ku.”
—Maruko 11:26

Ma Aridipi le ra.

'Ba cidru inziki ra, ai Rubanga a eku ni ga lolu. —Roma'ba 3:23

Kristo odra ma si.

Rubanga ite'de ana le ama ruga rii olure driso enzi'ba ri sa, Kristo a draka ama si si. —Roma'ba 5:8

Kristo ni anangasi odra anya enzi si vu aludi ate tri, ani ma'di loso rii, odra 'ba unzi ri si, ausi ani koji dru ai Rubanga dri.

—1 Petoru 3:18a

Kolea ma ru ma enzi ni.

Anyiru anya enzi ni, anyiko anyengwi Rubanga dri anya enzi ke'beru dru ca. —E'bu 3:19a

Ma'di ana enji adrini a'bu'di ci rii esu lonyi ku, ki ma'di enji ru'di vua e'be'dia ra rii ka kiza esura.

—Le'jo ekwi 28:13

Kolea mesu Yesu ni ai si.

Ki ziti le a'i ani ra, 'disidru okwe ai ni okpo recojo 'boronzi Rubanga dri 'i. —Yoana 1:12

Lari madrii loku dri ucika ako.

Ma'di Ngwapi a olure asi 'a aru ri dri, lidri a'a. —1 Yoana 5:12a

Ma'joa anyi ni lokuloku, ma'di ma le'jo ni eri'di rii vua ma'di ma eze'di ri a'i'di rii esu lidri olure tadru rii ra. Evu ali le'jo driaru ku, a'dusi onzi draa si lidri ga ra.

—Yoana 5:24

Published in numerous languages by World Missionary Press as God supplies funds in answer to prayer. Other booklets are also available. If you would like more copies for careful distribution, please write in English to:

World Missionary Press, Inc.
P.O. Box 120
New Paris, Indiana 46553-0120 USA

Uganda